

Pracovná mobilita a sociálne zabezpečenie v športe v Európskej únii

Križan, V.*

KRIŽAN, V.: Pracovná mobilita a sociálne zabezpečenie v športe v Európskej únii. Právny obzor, 108, 2025, č. 3, s. 272 – 285. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2025.3.04>

Labour mobility and social security in sport in the European Union. The paper deals with professional athletes' labour mobility and social security in the European Union. The main focus is analysing the legal framework that regulates the free movement of workers within the EU while explicitly dealing with the challenges athletes face when changing employers between member states. It examines EU legislation and regulations that ensure the continuity of athletes' rights to pension, health insurance and other social benefits. It compares the current legal framework with jurisprudence that significantly influenced the legislation regarding athletes and free movement within the EU. The paper identifies shortcomings in coordinating social systems and portability of pension rights between EU member states, which creates problems, especially for athletes who frequently change clubs and countries. He further emphasises that EU legislation still does not respond flexibly enough to new challenges such as Brexit and the growing globalisation of sport. In the future, it would be appropriate to introduce further measures to harmonise legislation between the EU and third countries to ensure better protection of athletes' rights.

Key words: labour mobility, social security, free movement of workers, professional athletes, pension insurance

Úvod

Zmluva o fungovaní Európskej únie¹ (ďalej len „ZFEÚ“) obsahuje ustanovenia, z ktorých vyplýva špecifickosť športu.² Na ich základe je právomocou Európskej únie (EÚ) v oblasti športu podpora a koordinácia, čo znamená, že EÚ nemôže harmonizovať športové organizácie v Európe a mala by rešpektovať primárnu kompetenciu štátov v tejto oblasti a autonómiu športového sveta. Na druhej strane, osobitný odkaz ZFEÚ na šport znamená, že športové aktivity nie sú vyňaté z európskeho alebo vnútroštátneho práva. Platí to najmä v súvislosti s otázkami voľného pohybu a nediskriminácie.³

Voľný pohyb pracovníkov je jedným z pilierov EÚ, zakotveným v článku 45 ZFEÚ. Tento princíp neplatí iba pre bežných zamestnancov, ale má zásadný význam aj pre profesionálnych športovcov, ktorí predstavujú čoraz mobilnejšiu skupinu pracovníkov na európskom trhu práce. Šport možno označiť ako paradigmatický príklad voľného pohy-

* Doc. JUDr. Viktor Križan, PhD., Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, Právnická fakulta TU v Trnave.

¹ Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie, Ú. v. EÚ C 326, 26. 10. 2012, s. 47 – 390.

² Pozri článok 6 písm. e) a článok 165 ods. 1 a 2 ZFEÚ.

³ BLANPAIN, R. European Labour Law. 12th revised edition. Alpen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010. s. 332. K problematike športu a práva EÚ pozri aj PRAVDA, O. Šport a právo Európskej únie. In *Učená právnická spoločnosť* [online]. 17.07.2013 [cit. 01.11.2024]. Dostupné na: https://www.ucps.sk/Sport_a_pravo_Europskej_unie.

bu, mobilita športovcov nielenže prispieva k ich kariérnym príležitostiam a lepším ekonomickým podmienkam, ale hrá tiež kľúčovú rolu v udržaní konkurencieschopnosti národných lig a športových organizácií v členských štátoch EÚ.

Napriek tomu neexistuje špecifická legislatíva EÚ, ktorá by upravovala voľný pohyb športovcov, takže väčšina vývoja v tejto oblasti je založená na súdnych rozhodnutiach a jednotlivých prípadoch. Jedným z najväčších problémov, ktorým čelia profesionálni športovci pri pracovnej mobilitě, je zabezpečenie ich sociálnych práv a ochrany. Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia medzi členskými štátmi EÚ je zásadná, aby športovci mohli využívať svoje práva na dôchodkové poistenie, zdravotnú starostlivosť a iné sociálne dávky aj v prípade častých prestupov medzi klubmi v rôznych krajinách. V tomto kontexte sú kľúčové nariadenia EÚ, ktoré zabezpečujú kontinuitu týchto práv pre mobilných pracovníkov vrátane športovcov.

Tento príspevok analyzuje právne a ekonomické aspekty pracovnej mobility športovcov v EÚ so zameraním na legislatívny rámec, koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia a vplyv významných súdnych rozhodnutí na mobilitu športovcov. Analyzuje tiež výzvy, ktorým čelia profesionálni športovci pri zmene zamestnávateľa medzi členskými štátmi, a poskytuje konkrétne príklady zo športového priemyslu, ktoré demonštrujú praktické dôsledky týchto pravidiel.

1. Právny rámec pre pracovnú mobilitu v športe v EÚ

1.1 Voľný pohyb pracovníkov v EÚ a jeho význam pre šport

Princíp voľného pohybu pracovníkov, zakotvený v článku 45 ZFEÚ, patrí medzi základné práva občanov EÚ. Článok 45 ZFEÚ zakotvuje základné právo na voľný pohyb pracovníkov, čo má zásadný význam pre športovcov. Tento princíp totiž umožňuje všetkým občanom Únie pracovať v iných členských štátoch bez diskriminácie na základe národnosti. Ustanovenie článku 45 ZFEÚ zaručuje, že športovci môžu prestupovať medzi členskými štátmi EÚ bez administratívnych prekážok alebo diskriminácie. V zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ⁴ sú profesionálni športovci považovaní za pracovníkov, čo im poskytuje ochranu pri zmene zamestnania a zaisťuje rovnaké práva, pokiaľ ide o pracovné podmienky a odmeňovanie.

Pre športovcov je voľný pohyb pracovníkov kľúčový, keďže im umožňuje prestupovať medzi klubmi v rôznych krajinách bez administratívnych prekážok. Tento princíp sa vzťahuje na všetky športové odvetvia, kde sú športovci považovaní za profesionálnych pracovníkov, čím sa podporuje vyššia kvalita a konkurencieschopnosť jednotlivých národných lig. Voľný pohyb pracovníkov prináša aj významné ekonomické výhody, keďže športovci majú prístup k lepšie plateným pracovným príležitostiam v zahraničí.

⁴ Pred účinnosťou ZFEÚ tvorili súdny systém EÚ Súdny dvor Európskych spoločenstiev (označovaný ako Európsky súdny dvor), Súd prvého stupňa a Súd pre verejnú službu. ZFEÚ tieto tri sudy zlúčila do jednej sústavy s celkovým označením Súdny dvor EÚ. Za účelom sprehľadnenia budeme v tomto príspevku aj na rozhodnutia oboch inštitúcií používať pojem Súdny dvor.

Právo pracovníkov EÚ na rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a pracovné podmienky špecifikuje nariadenie (EÚ) č. 492/2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie⁵. Toto nariadenie je jedným z hlavných právnych predpisov, ktoré zabezpečuje, že všetci občania EÚ majú rovnaké právo na zamestnanie v iných členských štátoch. Nariadenie zaručuje rovnaké pracovné práva a ochranu pre všetkých športovcov, čo prispieva k spravodlivému a rovnakému zaobchádzaniu na pracovnom trhu v športe – športovci môžu získať prácu v inom členskom štáte bez toho, aby čelili diskriminačným pravidlám alebo kvótam. Pre športovcov to znamená, že môžu uzatvárať zmluvy s klubmi v iných krajinách bez toho, aby čelili diskriminačným pravidlám. Články 7 a 8 tohto nariadenia zaručujú rovnaké zaobchádzanie so všetkými pracovníkmi vrátane prístupu k sociálnym dávkam a zdravotnej starostlivosti v inom členskom štáte.

Kľúčovú úlohu pri určovaní práv športovcov v oblasti pracovnej mobility a sociálneho zabezpečenia v kontexte športu v EÚ zohral Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), ktorý svojimi rozhodnutiami zásadne ovplyvnil pravidlá prestupov, národnostné kvóty, ako aj právne postavenie športovcov ako pracovníkov.⁶

Prípád Walrave a Koch⁷ mal zásadný význam pri presadzovaní širokého dosahu práva EÚ, pri zachytení všetkých praktík s ekonomickými účinkami vrátane športu.⁸ Prípád sa týkal dráhovej cyklistiky, kde Medzinárodná cyklistická únia požadovala, aby cyklista a jeho „vodič“ (tzv. pacemaker) v tandeme na dráhovej cyklistike mali rovnakú národnosť. Súdny dvor rozhodol, že športové organizácie a ich pravidlá, ktoré upravujú hospodárske činnosti, musia rešpektovať právo EÚ a zásady nediskriminácie, hoci určité výnimky sa môžu uplatniť na čisto športové otázky, ako je napr. zostavovanie národných tímov.

V prípade Donà v. Mantero⁹ sa Súdny dvor zaoberal otázkou, či obmedzenia pre zahraničných hráčov v profesionálnych alebo poloprofesionálnych futbalových kluboch boli zlučiteľné s pravidlami EÚ o voľnom pohybe pracovníkov, pričom rozhodol, že profesionálni futbalisti majú právo voľne sa pohybovať v rámci EÚ a že pravidlá národných športových federácií, ktoré obmedzujú účasť zahraničných hráčov z ekonomických dôvodov, sú v rozpore s právom EÚ. Výnimky z tohto pravidla môžu byť prijateľné len v prípade čisto športových záujmov, napríklad pri zostavovaní národných tímov.

Zásadným pre oblasť profesionálneho športu a voľného pohybu pracovníkov v EÚ bolo rozhodnutie vo veci Bosman¹⁰. Súdny dvor rozhodol, že prestupové poplatky po

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie, Ú. v. EÚ L 141, 27. 5. 2011, s. 1 – 12.

⁶ K tomu pozri aj KAŠŠÁK, R. Súdny dvor Európskej únie a šport. In *Učená právnická spoločnosť* [online]. 05.06.2013 [cit. 06.11.2024]. Dostupné na: https://beta.ucps.sk/SUDNY_DVOR_EUROPskej_UNIE_A_SPORT.

⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1974, Walrave a Koch/Association Union Cycliste Internationale a i., C-36/74, ECLI:EU:C:1974:140.

⁸ WEATHERILL, S. Sources and origins of EU sports law. In ANDERSON, J., PARRISH, R., GARCÍA, B. (eds.) *Research Handbook on EU Sports Law and Policy* [online]. Glos: Edward Elgar Publishing Limited, 2018, s. 22 [cit. 06.11.2024]. ISBN 978-1-78471-950-0. Dostupné na: doi:10.4337/9781784719500.00009.

⁹ Rozsudok Súdneho dvora zo 14. júla 1976, Donà/Mantero, C-13/76, ECLI:EU:C:1976:115.

¹⁰ Rozsudok Súdneho dvora z 15. decembra 1995, Union royale belge des sociétés de football association a i./Bosman a i., C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463.

vypršaní zmluvy porušujú právo na voľný pohyb, ako aj zrušil kvóty pre zahraničných hráčov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi niektorého z členských štátov EÚ, čím uľahčil pohyb profesionálnych športovcov. Súdny dvor sa však zaoberal aj tým, či športové pravidlá môžu byť ospravedlnené neekonomickými cieľmi, ako sú podpora rovnováhy medzi klubmi alebo rozvoj mladých hráčov. Napriek tomu, že uznal, že tieto ciele môžu byť legitímne, rozhodol, že prestupové poplatky nie sú primeraným a potrebným prostriedkom na ich dosiahnutie.

Rozhodnutie vo veci Bosman zásadne zmenilo pravidlá voľného pohybu športovcov v EÚ a umožnilo futbalistom a ďalším profesionálnym športovcom väčšiu slobodu pri výbere zamestnávateľa. Zároveň otvorilo dvere k širšej integrácii európskeho trhu práce v oblasti profesionálneho športu. Nielenže posilnilo práva športovcov, ale tiež výrazne prispelo k zvýšeniu konkurencieschopnosti európskych futbalových líg, keď vďaka voľnému pohybu hráčov medzi klubmi sa zvýšila úroveň súťaží a kluby mohli ľahšie získavať talenty z rôznych krajín. Treba dodať, že právo EÚ je aplikovateľné aj na trénerov.¹¹

Rozsudok Súdneho dvora vo veci Lehtonen a Castors Braine¹² sa zaoberal otázkou, či pravidlá belgickej basketbalovej federácie (Fédération Royale Belge des Sociétés de Basketball, FRBSB), ktoré stanovovali termíny pre prestupy hráčov, sú v súlade s právom EÚ. V tomto prípade fínsky basketbalista Jyri Lehtonen podpísal zmluvu s belgickým klubom Castors Braine po uplynutí termínu stanoveného FRBSB pre prestupy hráčov z iných členských štátov EÚ, na čo následne FRBSB zakázala pánovi Lehtonenovi účasť v národných súťažiach. V rozhodnutí Súdny dvor konštatoval, že ak stanovenie rôznych termínov pre prestupy hráčov z členských štátov EÚ a pre prestupy hráčov z tretích krajín nie je objektívne odôvodnené dôvodmi, ktoré sa týkajú len športu ako takého, alebo rozdielov medzi situáciou hráčov z asociácie v európskej zóne a situáciou hráčov z asociácie mimo tejto zóny, predstavuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti. Toto rozhodnutie teda zdôraznilo, že športové pravidlá musia byť v súlade s princípmi práva EÚ, najmä s ohľadom na voľný pohyb pracovníkov, a že akékoľvek obmedzenia musia byť objektívne odôvodnené a primerané sledovanému cieľu.

Kým rozhodnutie vo veci Bosman sa týkalo športovcov z členských štátov EÚ, rozhodnutie vo veci Kolpak¹³ rozšírilo voľný pohyb na športovcov z krajín s asociačnými dohodami s EÚ. Kolpak sa stal precedensom, ktorý umožnil športovcom z asociovaných krajín prístup k rovnakým pracovným podmienkam ako hráčom z EÚ.

V prípade Simutenkov¹⁴ Súdny dvor rozhodol, že dohody medzi EÚ a tretími krajinami majú priamy účinok a zakazujú diskrimináciu na základe národnosti v oblasti pracovných podmienok.

¹¹ Porov. rozsudok Súdneho dvora z 15. októbra 1987, Unectef/Heylens, C-222/86, ECLI:EU:C:1987:442.

¹² Rozsudok Súdneho dvora (šiesta komora) z 13. apríla 2000, Lehtonen a Castors Braine, C-176/96, ECLI:EU:C:2000:201.

¹³ Rozsudok Súdneho dvora (piata komora) z 8. mája 2003, Deutscher Handballbund, C-438/00, ECLI:EU:C:2003:255.

¹⁴ Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 12. apríla 2005, Simutenkov, C-265/03, ECLI:EU:C:2005:213.

Prípád Meca-Medina a Majcen¹⁵ riešil vzťah medzi antidopingovými pravidlami a právom EÚ o hospodárskej súťaži. Súdny dvor rozhodol, že športové pravidlá môžu byť predmetom preskúmania hospodárskej súťaže, ak majú ekonomický dosah, ale zároveň uznal potrebu ochrany integrity športu. Rozhodnutie vo veci Meca-Medina a Majcen tak stanovuje rámec, v ktorom športové organizácie musia dodržiavať právo EÚ, ale súčasne môžu zavádzať pravidlá, ktoré slúžia športovým cieľom, ak sú tieto pravidlá primerané a spravodlivé. Rozhodnutie v podstate rozšírilo rozsah pôsobnosti práva EÚ na športové predpisy, najmä tam, kde tieto pravidlá majú ekonomický dosah, pričom sa stále uznáva jedinečný charakter športu.

V prípade Bernard¹⁶ Súdny dvor preskúmaval právo klubov na kompenzáciu za rozvoj mladých hráčov. Rozhodol, že obmedzenie, ktoré zaväzuje mladých hráčov uzavrieť prvú profesionálnu zmluvu s klubom, ktorý ich vychoval, môže byť odôvodnené, ak je primerané a sleduje legitímny cieľ podpory mladých talentov. Prípád je dôležitý pre rovnováhu medzi právami klubov na kompenzáciu za rozvoj mladých hráčov a slobodou hráčov rozhodnúť sa o svojej kariére, čím sa posilnila mobilita športovcov v rámci EÚ.¹⁷

Aktuálnosť a dôležitosť právnych zásad EÚ pri regulácii športových aktivít s hospodárskym dosahom dokazuje aj recentná judikatúra Súdneho dvora, ktorá riešila súlad športových pravidiel a regulácií s právom EÚ v oblasti hospodárskej súťaže a voľného pohybu pracovníkov.

Rozhodnutie vo veci Royal Antwerp¹⁸ sa týka pravidiel Únie európskych futbalových zväzov (UEFA) a Union royale belge des sociétés de football association ASBL (URBSFA), ktoré nútili futbalové kluby zahrnúť určitý počet „miestnych hráčov“ na súpisu, čo viedlo k otázkam o súlade týchto pravidiel s právom EÚ, najmä s článkami 101 a 45 ZFEÚ. Hlavné právne otázky sa týkali toho, či tieto pravidlá obmedzujú hospodársku súťaž a voľný pohyb pracovníkov.

Pokiaľ ide o článok 101 ZFEÚ a hospodársku súťaž, Súdny dvor skúmal, či pravidlá o miestnych hráčoch prijaté UEFA a URBSFA obmedzujú hospodársku súťaž. Podľa Súdneho dvora môžu byť takéto pravidlá považované za „rozhodnutia združenia podnikov“, ktoré môžu obmedzovať hospodársku súťaž, ak sú zamerané na vytváranie podmienok, ktoré znevýhodňujú určité kluby alebo hráčov. Súdny dvor konštatoval, že pravidlá o miestnych hráčoch obmedzujú zloženie tímov a nepriamo zasahujú do konkurenčného boja medzi klubmi, čo môže narušiť hospodársku súťaž.

¹⁵ Rozsudok Súdu prvého stupňa (štvrtá komora) z 30. septembra 2004, Meca-Medina a Majcen/Komisia, T-313/02, ECLI:EU:T:2004:282. a Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 18. júla 2006, Meca-Medina a Majcen/Komisia, C-519/04, ECLI:EU:C:2006:492.

¹⁶ Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 16. marca 2010, Olympique Lyonnais, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143.

¹⁷ K rozhodnutiu Bernard pozri aj ČOLLÁK, J. Olivier Bernard alebo dogmatické rozhodnutia Súdneho dvora v športovej oblasti. In *Lexforum.sk* [online]. 2011 [cit. 24.11.2024]. Dostupné na: <https://www.lexforum.cz/342>.

¹⁸ Rozsudok Súdneho dvora (Veľkej komory) z 21. decembra 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, ECLI:EU:C:2023:1010.

Pokiaľ ide o článok 45 ZFEÚ a voľný pohyb pracovníkov, Súdny dvor sa zaoberal tým, či pravidlá miestnych hráčov porušujú zásady voľného pohybu pracovníkov. Takéto pravidlá môžu obmedzovať voľný pohyb tým, že dávajú prednosť domácim hráčom, čím sa znižujú šance zahraničných hráčov na zamestnanie. Súdny dvor však zároveň uznal, že tieto pravidlá môžu byť odôvodnené, ak sledujú legitímne ciele, ako sú podpora výchovy mladých hráčov alebo zlepšenie rovnováhy medzi klubmi a ak sú tieto ciele dosahované primeranými prostriedkami. Súdny dvor použil test proporcionality, aby preskúmal, či sú pravidlá o miestnych hráčoch primerané cieľom, ktoré sledujú. Ak sú tieto pravidlá nadmerné alebo ak by existovali menej obmedzujúce alternatívy, mohli by byť považované za neprimerané. Súdny dvor teda rozhodol, že hoci pravidlá o miestnych hráčoch sledujú legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú neprimerane obmedzovať hospodársku súťaž alebo voľný pohyb pracovníkov.

Súdny dvor svojím rozhodnutím opätovne potvrdil, že šport – ako hospodárska činnosť – podlieha právu EÚ, najmä pokiaľ ide o pravidlá, ktoré ovplyvňujú zloženie tímov a účasť na súťažiach. Tento právny rámec platí aj pre športové zväzy, ako sú UEFA a národné futbalové federácie. Súčasťou tohto rámca je aj to, že športové pravidlá musia byť v súlade s ustanoveniami o voľnom pohybe pracovníkov a hospodárskej súťaži. Rozhodnutie Súdneho dvora má veľký význam pre športové organizácie a národné futbalové federácie, ktoré musia prispôbiť svoje pravidlá, aby boli v súlade s právom EÚ. Pravidlá, ktoré obmedzujú zloženie tímov na základe národnosti alebo pôvodu, musia byť starostlivo navrhnuté tak, aby neporušovali zásady voľného pohybu a hospodárskej súťaže, pričom je potrebné zohľadniť aj ich vplyv na mladých hráčov a športovú rovnováhu.

Rozhodnutie ISU¹⁹ sa zaoberalo hospodárskou súťažou v kontexte Medzinárodnej korčuliarskej únie (ISU), ktorá vytvorila pravidlá, kontrolujúce účasť športovcov na súťažiach, obmedzujúc ich na tie, ktoré organizovala ISU. Tieto pravidlá obmedzovali športovcov a ďalšie subjekty v organizovaní alebo účasti na konkurenčných podujatiach. Súdny dvor rozhodol, že takéto obmedzenia porušujú článok 101 ZFEÚ, keďže bránili športovcom v slobodnom výbere súťaží a obmedzovali hospodársku súťaž. Rozhodnutie Súdneho dvora zdôrazňuje, že športové pravidlá, ktoré obmedzujú konkurenčné aktivity a ovplyvňujú ekonomické záujmy, musia byť primerané a ospravedlniteľné legitímnymi cieľmi, inak sú v rozpore s právnymi princípmi EÚ.

Napokon musíme uviesť rozhodnutie European Superleague Company,²⁰ ktoré sa týka sporu medzi spoločnosťou European Superleague Company SL (ESLC) a organizáciami FIFA a UEFA. Súdny dvor Európskej únie skúmal, či pravidlá FIFA a UEFA pre nové medzinárodné klubové súťaže (ako plánovaná Superliga) a uplatňujú sankcie voči účastníkom neautorizovaných súťaží, predstavujú porušenie článkov 101 a 102 ZFEÚ, ktoré sa týkajú hospodárskej súťaže. Súd sa zaoberal tým, či pravidlá UEFA a FIFA zne-

¹⁹ Rozsudok Súdneho dvora (Veľkej komory) z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisia, C-124/21 P, ECLI:EU:C:2023:1012.

²⁰ Rozsudok Súdneho dvora (Veľkej komory) z 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011.

užívajú svoje dominantné postavenie na trhu tým, že bránia vzniku konkurenčných súťaží, ako je Superliga, a či tieto pravidlá porušujú zásady slobodného pohybu pracovníkov a služieb podľa článkov 45, 49, 56 a 63 ZFEÚ. Súdny dvor rozhodol, že takéto pravidlá FIFA a UEFA môžu predstavovať obmedzenie hospodárskej súťaže, ak nemajú transparentný a objektívny základ, a označil ich za potenciálne zneužitie dominantného postavenia. Zároveň však uviedol, že určité obmedzenia môžu byť ospravedlniteľné, ak sú riadne odôvodnené legitímnymi cieľmi, ako je ochrana integrity športu, a ak dodržiujú zásady proporcionality a transparentnosti.

1.2 Aktuálne výzvy v oblasti pracovnej mobility športovcov

V predošlom texte uvedené rozhodnutia výrazne ovplyvnili práva športovcov v rámci EÚ a posilnili princípy voľného pohybu pracovníkov a rovnakého prístupu k zamestnaniu. Spoločným menovateľom všetkých týchto prípadov je, že športovci ako profesionálni pracovníci majú v EÚ rovnaké práva ako iní zamestnanci vrátane práva na voľný pohyb, nediskrimináciu a sociálne zabezpečenie. Napriek pozitívnym zmenám, ktoré priniesli najmä rozhodnutia Bosman a Kolpak, pracovná mobilita športovcov čelí aj novým výzvam. Aj keď jadrom prípadu Royal Antwerp boli pravidlá prijaté športovými zväzmi, konkrétne požiadavka, aby kluby do svojich tímov zaradili určitý počet „domácich“ hráčov, tento prípad opätovne nastolil otázku spravodlivých kompenzácií pre kluby, ktoré investujú do výchovy mladých hráčov. Súdny dvor rozhodol, že takéto pravidlá môžu byť v rozpore s právom EÚ, ak vytvárajú nepriamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti a obmedzujú voľný pohyb pracovníkov a zdôraznil, že tieto pravidlá musia byť odôvodnené legitímnymi cieľmi, ako je podpora miestnych talentov, a nesmú prekračovať rámec nevyhnutný na dosiahnutie týchto cieľov. Tento prípad tak poukazuje na potrebu rovnováhy medzi právom na voľný pohyb pracovníkov a ochranou záujmov klubov.

Výzvu pre pracovnú mobilitu športovcov predstavujú i zmeny v politickom a ekonomickom prostredí, ako napríklad brexit, ktorému sa venujeme v ďalšom texte. Brexit skomplikoval mobilitu, keďže športovci z členských štátov EÚ teraz čelia byrokratickým prekážkam pri získavaní pracovných povolení v Spojenom kráľovstve.

Napokon, kľúčovou výzvou je aj nárast globálnej konkurencie medzi športovými organizáciami v rámci EÚ a mimo nej v získavaní najlepších talentov. Pre niektoré národné ligy, najmä v menších alebo menej bohatých krajinách, je ťažké udržať najlepších športovcov, ktorí odchádzajú do ekonomicky atraktívnejších klubov, čo znižuje kvalitu a prestíž domácich líg.

2. Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia športovcov v EÚ

Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia je kľúčovým aspektom ochrany práv mobilných pracovníkov vrátane športovcov, ktorí často menia kluby a krajiny. EÚ zabezpečuje kontinuitu sociálnych práv prostredníctvom legislatívnych nariadení, ktoré zaru-

čujú, že športovci nestratia prístup k dôchodkovým právam, zdravotnej starostlivosti a ďalším dávkam pri prestupoch medzi členskými štátmi.

Jedným z hlavných právnych predpisov, ktorý upravuje koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia v EÚ, je nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.²¹ Toto nariadenie stanovuje pravidlá, ktoré zabezpečujú, že pracovníci vrátane športovcov, ktorí sa pohybujú medzi členskými štátmi, budú môcť naďalej využívať prístup k sociálnym dávkam bez prerušenia. Zabezpečuje tak, že športovci, ktorí sa pohybujú medzi členskými štátmi, majú zachované svoje práva na dôchodok, zdravotné poistenie a iné sociálne dávky. Články 12 a 13 tohto nariadenia podrobne upravujú podmienky, za ktorých si pracovníci vrátane športovcov môžu prenášať svoje práva zo systému sociálneho zabezpečenia pri prestupoch medzi krajinami. Tento systém zaisťuje, že športovci neprichádzajú o svoje práva ani v prípade, že počas kariéry pracujú vo viacerých členských štátoch.

Pre profesionálnych športovcov je to mimoriadne dôležité, pretože ich kariéra je často krátkodobá a intenzívna. Zranenia sú častým problémom, a športovci preto potrebujú rýchly prístup k zdravotnej starostlivosti a iným formám sociálneho zabezpečenia. Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia v rámci EÚ zabezpečuje, že športovci nestratia nárok na tieto dávky pri prestupoch medzi klubmi v rôznych členských štátoch.

Hlavný princíp nariadenia spočíva v tom, že športovci, ktorí prispievali do sociálneho systému v jednej krajine, môžu tieto príspevky zohľadniť aj v prípade, ak sa rozhodnú pokračovať v kariére v inej krajine. Napríklad futbalista, ktorý prispieval do dôchodkového systému na Slovensku, si môže tieto príspevky zohľadniť aj v prípade, že prestúpi do talianskeho klubu. Tento systém tak umožňuje športovcom kumulovať príspevky zo všetkých krajín, v ktorých pôsobili, čo zaisťuje, že po skončení kariéry budú mať prístup k dôchodkovým dávkam v plnom rozsahu.

Pre zabezpečenie hladkej implementácie tohto nariadenia existuje aj nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia,²² ktoré stanovuje pravidlá pre praktickú aplikáciu koordinácie sociálneho zabezpečenia. Toto nariadenie zahŕňa mechanizmy zabezpečujúce, aby príslušné orgány v členských štátoch spolupracovali a vymieňali si informácie o športovcoch, čím by sa malo zabezpečiť, že nestratia svoje sociálne práva.

2.1 Zdravotná starostlivosť

Jedným z kľúčových aspektov sociálneho zabezpečenia, najmä pre športovcov, ktorí sú vystavení vyššiemu riziku zranení a iných zdravotných problémov, je oblasť zdravotnej starostlivosti. Európsky preukaz zdravotného poistenia (EHIC) umožňuje profesionálnym športovcom prístup k zdravotnej starostlivosti vo všetkých členských štátoch EÚ bez toho, aby museli platiť za zdravotné služby vopred. Tento preukaz zaručuje, že špor-

²¹ Ú. v. EÚ L 166, 30. 4. 2004, s. 1 – 123.

²² Ú. v. EÚ L 284, 30. 10. 2009, s. 1 – 42.

tovci môžu okamžite vyhľadať lekársku pomoc, ak sú zranení počas tréningov alebo súťaží v inej krajine.

Preukaz EHIC je jedným z najdôležitejších nástrojov pre profesionálnych športovcov, ktorí často cestujú na medzinárodné súťaže, turnaje a zápasy. Napríklad, ak slovenský futbalista utrpí zranenie počas zápasu v Taliansku, môže využiť svoj EHIC na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti v talianskej nemocnici bez toho, aby čelil administratívnym prekážkam alebo finančným nákladom na mieste.

Jedným z dôležitých aspektov tohto systému je, že športovci majú nielen prístup k rovnakej zdravotnej starostlivosti ako domáci občania, ale ich zdravotné práva sa prenášajú medzi členskými štátmi. To znamená, že aj keď sa športovec vráti do svojej domovskej krajiny, jeho nárok na zdravotnú starostlivosť ostáva neporušený a pokrytie jeho zdravotného poistenia sa môže v prípade potreby rozšíriť aj na rehabilitáciu či dlhodobú liečbu.

2.2 Dôchodkové zabezpečenie

Dôchodkové zabezpečenie je ďalším kľúčovým aspektom, ktorý je v EÚ upravený cez mechanizmy koordinácie sociálnych systémov. Športovci, ktorí pracujú v rôznych členských štátoch, môžu počas svojej kariéry prispievať do dôchodkových systémov viacerých krajín. Tieto príspevky sa kumulujú, a keď športovec dosiahne dôchodkový vek, zohľadnia sa všetky odpracované roky a príspevky vo všetkých krajinách, kde pôsobil.

To znamená, že ak napríklad hokejista začne kariéru v Švédsku, potom prestúpi do Fínska a neskôr do Nemecka, všetky jeho príspevky do dôchodkového systému sa spočítajú a zohľadnia pri výpočte jeho dôchodkových nárokov. Tento systém zaručuje, že športovci majú prístup k dôchodku v plnom rozsahu, aj keď často počas kariéry menia krajiny.

Koordinácia dôchodkových práv prostredníctvom nariadení EÚ zabezpečuje, že športovci majú stabilitu a istotu aj po skončení kariéry, čo je pre nich mimoriadne dôležité vzhľadom na to, že športová kariéra je zvyčajne kratšia a menej stabilná ako v iných povolaniach.

2.3 Výzvy v oblasti koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia

Aj keď EÚ poskytuje robustný právny rámec koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, športovci stále čelia určitým výzvam. Jedným z najväčších problémov je administratívna náročnosť a zložitosť postupov pri prenose dôchodkových a zdravotných práv medzi rôznymi krajinami. Mnohí športovci čelia byrokratickým prekážkam pri nárokaní si dávok, najmä v prípadoch, keď ich kariéra zahŕňa prestupy medzi viacerými krajinami.

Výzvou je aj koordinácia daňových systémov medzi členskými štátmi. Daňové sadzby a pravidlá sa v jednotlivých krajinách líšia, čo môže mať vplyv na čistý príjem

športovcov a ich rozhodovanie o tom, kde budú pokračovať v kariére. Niektoré krajiny majú vyššie daňové zaťaženie pre profesionálnych športovcov, čo pre zahraničných hráčov môže byť odrádzajúce.

3. Ekonomické a sociálne vplyvy pracovnej mobility v športe

Pracovná mobilita umožňuje športovcom hľadať lepšie platové podmienky a profesionálne príležitosti v zahraničí. Športovci, ktorí prestupujú do najlepších európskych futbalových líg, ako sú anglická Premier League, španielska La Liga či talianska Serie A, často získavajú lukratívne zmluvy, ktoré im poskytujú finančné zabezpečenie na dlhé roky.

Na druhej strane prispieva pracovná mobilita k zvýšeniu konkurencieschopnosti a kvality súťaží, čo je prospešné aj pre samotné športové kluby. Získavanie talentovaných zahraničných hráčov zlepšuje výkonnosť tímov, zvyšuje ich atraktivnosť pre divákov a sponzorov, čo sa odráža v raste príjmov z predaja vstupeniek, televíznych práv a reklamy. Prestupy hviezdnych hráčov majú pozitívny ekonomický vplyv na celý športový priemysel, keďže zvyšujú trhovú hodnotu jednotlivých líg a klubov.

Pracovná mobilita športovcov má významný sociálny vplyv, ktorý presahuje rámec individuálnych kariérnych výhod. Mobilita prispieva k medzikultúrnej výmene a internacionalizácii športu, keďže športovci z rôznych krajín prinášajú rôzne herné štýly, kultúrne zvyklosti a športové filozofie. Tým sa obohacuje celková športová scéna, zvyšuje sa rôznorodosť v tímoch a vytvára sa dynamickejšie športové prostredie.

Pre samotných športovcov môže mobilita znamenať nielen profesionálny rast, ale aj osobný rozvoj. Život v rôznych krajinách im poskytuje možnosť spoznať nové kultúry, jazyk a spoločenské normy. Mnohí športovci, ktorí prestupujú do zahraničných klubov, sa stávajú ambasadormi svojich krajín a prispievajú k pozitívnej medzinárodnej prezentácii. Na druhej strane môže byť adaptácia na nové prostredie pre niektorých športovcov psychicky náročná, najmä v prípade mladých hráčov, ktorí sa musia vyrovnávať s odlúčením od rodiny a priateľov.

Okrem toho môže mobilita priniesť aj výzvy spojené s rozdielmi v sociálnych systémoch a prístupom k zdravotnej starostlivosti. Každá krajina má svoje špecifické pravidlá a normy v oblasti sociálneho zabezpečenia, a preto je pre športovcov často ťažké úplne sa orientovať v systémoch, ktoré sa líšia od tých, na ktoré sú zvyknutí v domovskej krajine. Aj keď je systém EÚ navrhnutý tak, aby športovci nestratili svoje práva, byrokratické prekážky môžu byť stále prítomné.

Z ekonomického hľadiska má pracovná mobilita športovcov pozitívny vplyv aj na športové organizácie, ktoré sa snažia získať najlepších hráčov a maximalizovať svoje športové úspechy. Nábor talentovaných hráčov zo zahraničia prináša vyššiu kvalitu súťaží a zvyšuje šance klubov na úspech v domácich a medzinárodných turnajoch. Získavanie hráčov z iných krajín tiež prispieva k rozvoju nových tréningových metód a zavádzaniu inovatívnych prístupov do športovej prípravy.

Mobilita športovcov však nie je prospešná len pre športové organizácie. Z dlhodobého hľadiska má aj širší spoločenský dosah. Prílev zahraničných športovcov do národ-

ných líg prináša nielen kultúrnu výmenu, ale aj nové ekonomické príležitosti. Zvýšená kvalita športových súťaží priťahuje viac fanúšikov, podporuje rozvoj miestneho športového priemyslu a vytvára nové pracovné miesta v oblasti marketingu, správy športových klubov, médií a infraštruktúry.

Zároveň však existujú aj výzvy spojené so sociálnym vplyvom tejto mobility. Napríklad v prípade, že príliš veľký počet zahraničných hráčov dominuje národným ligám, môžu domáci hráči stratiť svoje miesto v tímoch, čo môže viesť k zníženiu príležitostí pre miestnych športovcov. Táto otázka je obzvlášť citlivá v prípade mládežníckych akademii, kde domáci hráči môžu čeliť silnej zahraničnej konkurencii.

Na druhej strane však pracovná mobilita môže aj pozitívne ovplyvniť domácich hráčov. Zvýšená konkurencia môže motivovať domácich hráčov zlepšovať svoje výkony, čo vedie k celkovému zvýšeniu kvality domáceho športu. Mobilita športovcov zvyšuje úroveň profesionalizácie športu v EÚ, čím prispieva k dlhodobému rozvoju športových líg.

4. Vplyv brexitu na pracovnú mobilitu športovcov

Brexit, teda vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie, priniesol zásadné zmeny v oblasti pracovnej mobility športovcov medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi EÚ. Pred brexitom mali športovci z EÚ automatické právo pracovať v Spojenom kráľovstve bez potreby pracovných povolení. Navyše, Spojené kráľovstvo po brexite zaviedlo nový systém pracovných povolení. Tento nový systém pracovných povolení je založený na bodovom hodnotení, kde sa hodnotí kvalifikácia, skúsenosti a športové úspechy hráčov. To znamená, že mladší hráči alebo tí, ktorí nemajú dostatočné medzinárodné skúsenosti, môžu mať problémy získať povolenie na prácu v Spojenom kráľovstve, čo vytvára výrazné prekážky najmä mladým hráčom z krajín EÚ, ktorí si doteraz mohli ľahko zabezpečiť angažmán v britských kluboch. Napríklad vo futbalovej Premier League mali kluby pred brexitom väčšiu flexibilitu pri získavaní talentovaných mladých hráčov z európskych krajín,²³ čo už dnes nie je možné bez zložitejších administratívnych procesov.

Naopak, brexit spôsobuje komplikácie aj britským klubom, ktoré tradične ťažili z voľného pohybu hráčov medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. Kluby z Premier League, ktoré mali v minulosti prístup k talentom z celej Európy, teraz musia čeliť prísnejším pravidlám pri získavaní hráčov z členských štátov EÚ, čo môže ovplyvniť konkurencieschopnosť britských tímov. No brexit môže priniesť aj pozitívne dosahy pre britský šport, pretože kluby budú nútené investovať viac do rozvoja domácich talentov, čo môže podporiť miestne mládežnícke akademie a zvýšiť kvalitu domácich hráčov.

Okrem administratívnych výziev spojených s pracovnými povoleniami priniesol brexit aj zmeny v oblasti sociálneho zabezpečenia a daňových povinností športovcov. Športovci z EÚ, ktorí pracujú v Spojenom kráľovstve, už nemajú prístup k systému koordiná-

²³ Futbalistov ako Vladimír Weiss ml., Miroslav Stoch alebo Róbert Mak, ktorí strávili svoje juniorské roky v anglických futbalových kluboch, netreba slovenským športovým fanúšikom predstavovať.

cie sociálneho zabezpečenia v rámci EÚ. To znamená, že musia uzatvárať nové dohody o zdravotnom poistení, dôchodkoch a ďalších dávkach.

Pre športovcov, ktorí boli zvyknutí na systém prenosu dôchodkových a zdravotných práv medzi členskými štátmi, tieto zmeny priniesli značnú neistotu. Brexit vytvoril nové nejasnosti aj v oblasti daňových povinností. Spojené kráľovstvo zaviedlo nové daňové pravidlá pre zahraničných hráčov, čo môže ovplyvniť ich čistý príjem a spôsobiť, že pre niektorých hráčov môže byť prestup do britských klubov menej atraktívny.

Záver

Pracovná mobilita športovcov a profesionálov v športe je úzko spojená s voľným pohybom pracovníkov a koordináciou sociálneho zabezpečenia v EÚ, pričom súdne rozhodnutia, ako napríklad rozsudok v prípade Bosman, významne ovplyvnili pohyb športovcov. Právny rámec EÚ, ktorý zahrňuje voľný pohyb pracovníkov a koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, ponúka športovcom významnú ochranu a možnosti rozvoja ich kariéry. Avšak vzhľadom na absenciu špecifickej legislatívy, ktorá by upravovala voľný pohyb športovcov, väčšina vývoja v tejto oblasti je založená na súdnych rozhodnutiach a jednotlivých prípadoch. Aj preto je dôležité diskutovať o rôznych aspektoch, ktoré môžu byť výzvami pre praktickú realizáciu týchto pravidiel.

Preto jedným z kľúčových aspektov, ktorý vyžaduje hlbšiu diskusiu, je komplexnosť legislatívnych noriem, ktoré sa týkajú pracovnej mobility a sociálneho zabezpečenia športovcov. Hoci právny rámec EÚ jasne upravuje voľný pohyb pracovníkov prostredníctvom ZFEÚ a nariadenia (ES) č. 492/2011, praktické vykonávanie týchto pravidiel môže byť často komplikované. Športovci, ktorí prestupujú medzi členskými štátmi, sa môžu stretnúť s administratívnymi prekážkami, najmä ak ide o prenos dôchodkových práv, zdravotného poistenia alebo iných dávok sociálneho zabezpečenia.

Športovci môžu čeliť rozdielnym pravidlám v rámci jednotlivých národných legislatív, ktoré upravujú pracovné zmluvy, daňové povinnosti a sociálne zabezpečenie. Preto je dôležité uvažovať nad harmonizáciou týchto pravidiel v rámci Únie. Európska komisia už podnikla niekoľko krokov na zjednodušenie tejto oblasti, no naďalej je potrebná väčšia spolupráca medzi národnými športovými federáciami a legislatívnymi orgánmi na úrovni EÚ.

Prenositelnosť dôchodkových práv a sociálneho zabezpečenia je zásadnou otázkou, ktorú článok správne identifikuje. V prípade športovcov, ktorí pracujú v rôznych členských štátoch, je dôležité zabezpečiť, aby príspevky do sociálnych systémov boli kumulované a nestrácali sa pri prestupoch medzi krajinami. Toto sa čiastočne rieši nariadením (ES) č. 883/2004, ktoré zabezpečuje koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia.

Napriek tomu existujú výzvy spojené s rôznorodosťou systémov jednotlivých členských štátov. Každý štát má vlastné pravidlá a prístupy k výpočtu dôchodkových nárokov a poskytovaniu zdravotnej starostlivosti, čo môže športovcom spôsobiť komplikácie. Okrem toho, pre športovcov z tretích krajín, ktorí sa snažia pracovať v EÚ na základe asociačných dohôd, môžu byť prenosy sociálnych práv ešte zložitejšie. Budúce disku-

sie by sa mali sústrediť na posilnenie systémov, ktoré by zabezpečili, že športovci z rôznych regiónov budú mať rovnaké podmienky.

Ako už bolo uvedené, brexit priniesol zásadné zmeny v oblasti pracovnej mobility športovcov medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ. Tento politický vývoj si vyžaduje hlbšiu diskusiu o dlhodobých dôsledkoch pre britské aj európske športové kluby. Pre britské kluby sa situácia výrazne zmenila, keďže už nemajú priamy prístup k talentom z EÚ bez pracovných povolení. To môže v dlhodobom horizonte oslabiť konkurencieschopnosť britských líg, najmä v oblastiach, ako sú futbal a rugby, kde boli hráči z EÚ tradične dôležitou súčasťou.

Brexit navyše priniesol nové výzvy v oblasti daňových a sociálnych povinností. Športovci z EÚ, ktorí pracujú v Spojenom kráľovstve, už nemajú zaručený prístup k systému koordinácie sociálneho zabezpečenia EÚ, čo môže viesť k tomu, že budú musieť riešiť svoje dôchodkové a zdravotné zabezpečenie na individuálnej báze. Tento fakt môže mať odrádzajúci účinok na športovcov z EÚ, ktorí sa budú chcieť presunúť do britských klubov.

Hoci právny rámec EÚ ponúka rovnaké práva všetkým občanom Únie, v praxi existujú veľké rozdiely v podmienkach, ktoré športovci z rôznych krajín majú. V mnohých športoch vládne diskriminácia na základe národnosti, čo komplikuje voľný pohyb športovcov; športovci z ekonomicky vyspelých krajín, ako sú Nemecko, Španielsko alebo Taliansko, majú lepší prístup k lukratívnym zmluvám, kvalitnejšiemu tréningovému zázemiu a silnejším športovým súťažiam. Naopak, športovci z krajín strednej a východnej Európy čelia väčšej konkurencii a často nemajú rovnaké príležitosti na profesionálny rast.

Tento problém sa ešte prehľbuje v prípade športovcov z tretích krajín, ktorí čelia prísnyh pravidlám pre získavanie pracovných povolení. Aj keď rozhodnutie vo veci Kolpak rozšírilo práva na pracovnú mobilitu pre hráčov z krajín, ktoré majú asociačné dohody s EÚ, mnohí športovci z týchto regiónov stále čelia vyššej konkurencii a administratívnym prekážkam. Táto situácia môže viesť k tomu, že talentovaní športovci z menej rozvinutých krajín nemajú rovnaký prístup k profesionálnym príležitostiam ako ich kolegovia zo západnej Európy.

V budúcnosti bude nevyhnutné, aby sa EÚ ešte viac zamerala na harmonizáciu právnych a administratívnych systémov, ktoré ovplyvňujú pracovnú mobilitu športovcov. Okrem toho by EÚ mala poskytovať väčšiu podporu národným športovým federáciám pri implementácii týchto pravidiel a zabezpečiť, že športovci z celého sveta budú mať rovnaký prístup k pracovným a sociálnym právam v EÚ.

Z hľadiska právneho rámca EÚ predstavujú pracovná mobilita a sociálne zabezpečenie športovcov významný krok vpred pre ochranu práv a posilnenie konkurenčnej schopnosti európskych športových líg. Napriek tomu existujú výzvy spojené s administratívnymi prekážkami, rozdielnymi národnými pravidlami a politickými zmenami, ako je brexit. Na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých športovcov je potrebná väčšia harmonizácia a podpora zo strany EÚ, najmä pokiaľ ide o prenositeľnosť sociálnych práv a ochranu práv športovcov z tretích krajín.

Tento rámec bude mať významný vplyv na budúci rozvoj pracovnej mobility športovcov a zabezpečenie spravodlivých podmienok pre všetkých pracovníkov v športe.

Literatúra

- BLANPAIN, R. *European Labour Law*. 12th revised edition. Alpen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2010. ISBN 978-90-411-3255-0
- ČOLLÁK, J. Olivier Bernard alebo dogmatické rozhodnutia Súdneho dvora v športovej oblasti. In *Lexforum.sk* [online]. 2011 [cit. 24.11.2024]. Dostupné na: <https://www.lexforum.cz/342>
- KAŠŠÁK, R. Súdny dvor Európskej únie a šport. In *Učená právnická spoločnosť* [online]. 05.06.2013 [cit. 06.11.2024]. Dostupné na: https://beta.ucps.sk/SUDNY_DVOR_EUROPSKEJ_UNIE_A_SPORT
- PRAVDA, O. Šport a právo Európskej únie. In *Učená právnická spoločnosť* [online]. 17.07.2013 [cit. 01.11.2024]. Dostupné na: https://www.ucps.sk/Sport_a_pravo_Europskej_unie
- WEATHERILL, S. Sources and origins of EU sports law. In ANDERSON, J., PARRISH, R., GARCÍA, B. (eds.): *Research Handbook on EU Sports Law and Policy* [online]. Glos: Edward Elgar Publishing Limited, 2018, s. 22 [cit. 06.11.2024]. ISBN 978-1-78471-950-0. Dostupné na: doi:10.4337/9781784719500.00009
- *
- Konsolidované znenie Zmluvy o fungovaní Európskej únie
- Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva
- Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie
- *
- Rozsudok Súdneho dvora z 12. decembra 1974, Walrave a Koch/Association Union Cycliste Internationale a i., C-36/74, ECLI:EU:C:1974:140
- Rozsudok Súdneho dvora zo 14. júla 1976, Dona/Mantero, C-13/76, ECLI:EU:C:1976:115
- Rozsudok Súdneho dvora z 15. októbra 1987, Unectef/Heylens, C-222/86, ECLI:EU:C:1987:442
- Rozsudok Súdneho dvora z 15. decembra 1995, Union royale belge des sociétés de football association a i./Bosman a i., C-415/93, ECLI:EU:C:1995:463
- Rozsudok Súdneho dvora (šiesta komora) z 13. apríla 2000, Lehtonen a Castors Braine, C-176/96, ECLI:EU:C:2000:201
- Rozsudok Súdneho dvora (piata komora) z 8. mája 2003, Deutscher Handballbund, C-438/00, ECLI:EU:C:2003:255
- Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 12. apríla 2005, Simutenkov, C-265/03, ECLI:EU:C:2005:213
- Rozsudok Súdu prvého stupňa (štvrtá komora) z 30. septembra 2004, Meca-Medina a Majcen/Komisía, T-313/02, ECLI:EU:T:2004:282 a Rozsudok Súdneho dvora (tretia komora) z 18. júla 2006, Meca-Medina a Majcen/Komisía, C-519/04, ECLI:EU:C:2006:492
- Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) zo 16. marca 2010, Olympique Lyonnais, C-325/08, ECLI:EU:C:2010:143
- Rozsudok Súdneho dvora (Veľká komora) z 21. decembra 2023, International Skating Union/Komisía, C-124/21 P, ECLI:EU:C:2023:1012
- Rozsudok Súdneho dvora (Veľká komora) z 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011
- Rozsudok Súdneho dvora (Veľká komora) z 21. decembra 2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, ECLI:EU:C:2023:1010